

Kutuzov

Kutuzov vagyok. Kérem, Agenor Andropovics, ne kérdezze, miért. Erre csak gazdám, pontosabban gazdasszonyom tudna felelni, aki ilyen minősíthetetlen módon kibabrált velem, amikor ezt az égbekiáltóan idétlen és főleg hozzám a legkevésbé illő nevet adta.

Félreértés ne essék, nem a nagy honvédő tábornok immáron legendás nevét akarom mocskolni, hiszen nagy tisztelője vagyok, legalábbis mióta egyáltalán tudom, ki volt ő.

Gazdám, pontosabban gazdasszonyom, Anna Szergejevna eredetileg Napóleonnak keresztelt – persze mindenféle papi, vagyis pópai segédlet nélkül, de én azért tudom, hogy megy ez, mert többször tanúja voltam, amikor asszonyomat elkísértem a templomba, jóllehet az nem kimondottan ebeknek való hely –, sőt így is törzskönyveztek, mert az említett úr sokáig világhódító tetteiről és terveiről volt ismert. Ám amikor Anna asszony műveltségének gyarapítása közepette kénytelen volt szembesülni a ténnyel, miszerint Napoleon öldöklő hadjáratot vezetett Oroszország ellen, s még Moszkvát is elfoglalta volna kíméletlen és nyilván hosszadalmas harcok árán, ha nincs az a bizonyos Kutuzov tábornok, aki jószerivel a francia imperátor orra előtt gyújtatta fel a várost, aminek következtében Napóleont már csak üszkös, füstölgő falak és romok fogadták (és nyilván irdatlan bűz!), olyannyira, hogy

Legutóbbi könyvemben (*Halhatatlan villanások – halhatatlan rejtőzködők*) olyan írásokat gyűjtöttem össze, amelyekben egy-egy, a magyar és a világirodalom híres műveiből kiválasztott, villanásszerűen megjelenő szereplőnek teljes vagy részleges életet kölcsönzők önön habitusom szerint. A kötet megjelenése óta sem hagytam fel illetően írásaimmal; ezek közül való az alábbi „villanás” is, amelynek szereplője Anton Pavlovics Csehov: *A kutyás hölgy* című novellájából kiragadott személy, pontosabban egy állat, nevezetesen az a bizonyos eb, aki által a hölgy „megkutyásodik”.

egyetlen palota sem maradt, ahol álomra hajthatta volna hadvezetéstől ki-
merült fejét, nos, a felismerésnek eme pillanatában az első névadás okafo-
gyottá vált, és Napóleon törlését követően Kutuzov lettem, már csak azért
is, hogy sok évtizeddel a nagy hadított után legyen valaki, aki ismét büszkén
viseli a fél szemmel is éleslátó nagy győző dicsőségtablára érdemesült nevét.

Úgy értesültem egyébiránt, hogy azzal a Napóleonnal már másnak is
akadt problémája. Azt akartam mondani, hogy meggyűlt a baja, ezzel kap-
csolatban azonban nekem vannak rossz emlékeim, ugyanis egyszer a kör-
möm alá ment egy hegyes kis kő, s ettől meggyűlt a mancsom. Fájdalmas
műtét és hosszan tartó gyógyulás után jöttem rendbe. Azóta lehetőség sze-
rint kerülöm a gyűléseket. Visszatérve Napoleonra: hírlík, hogy egy Beetho-
ven nevű híres német zeneszerző neki ajánlotta egyik legnagyobb művét,
midőn még csak ifjú és sikeres tábornok volt, ám amikor a mester megtudta,
hogy az a Bonaparte ivadék császárrá koronáztatta magát, széttépte az aján-
lást és új címet adott zeneművének. Ennek a franciának nem volt szerencsé-
je a külföldiekkel.

No de ez csak amolyan kisdud kitérő a történetemben. Meglehet, talán én
is műveltségemet kívánom fitogtatni maga előtt, azért keverek meseszövé-
sembe ily aprócska ismeret-morzskákat. Kutya-gyengesség. Amit ténylegesen
mesélni akarok magának, Agenor Andropovics: idáig minden rendjén is
lenne, ha nem csúszott volna egy kis bibi a dologba. Mondhatnám úgy is,
hogy van benne némi gebasz, ám ezt úri neveltetésem tiltja. Én ugyanis való-
jában úri neveltetésű kutya-kislány vagyok. Ahogy a mi köreinkben mond-
ják, egy kis szukácska.

Hát ezért nem passzolok össze a nevémmel. Még ha Fifi lennék vagy
Frufu vagy Dolly, amik olyan szép külhonianasan hangzanak. Talán még az
Anasztáziával is kibékülnék, különös tekintettel a sokak kedvence cárkis-
asszonyra. De ezt csak úgy titokban jegyzem meg és csak magának, Agenor
Andropovics, hiszen mi oly régóta ismerjük egymást, habár eddig még nem
volt alkalmunk bemutatkozni, és még nem akadt, aki bemutasson bennün-
ket egymásnak, no de hát ki az, aki ne ismerné a maga előkelően csengő
nevét. Maga biztosan nem tudta eddig az én nevemet, noha szinte naponta
találkozunk rendszeres sétáinkon, márpedig úri ebeket mi sem hozhat köze-
lebb egymáshoz lelkileg, mint ezek az estébe hajló hosszú andalgások végig
a hosszú fasorokon, mikor a kutyaszívek dobbanásába csak a szél szól bele
halk vagy harsány dallamával. Nos, úgy érzem – s vélem, maga hasonlókép-
pen érez –, hogy ez idő alatt már-már baráti, de talán már-már nélkül is erős
baráti kapcsolat alakult ki közöttünk, amit még méretbeli különbségünk

sem tehet semmissé. Mindezt csak azért bátorkodom felelgetni, mivel a cárkisasszony személye oly magasan áll a nép fölött, hogy talán szentségtörésnek számítana, ha egy eb – bármily jó házból való is – az ő fenségés nevét viselné. Ez netán még súlyos retorziókat is vonhatna maga után. Ebből is láthatja, Agenor Andropovics, minő bizalommal viseltetek maga iránt.

Tehát Anasztáziánál tartottam némi kitérővel. Bocsásson meg nekem ezekért a csapongásokért, de fürge szellemem gyakorta el-elkalandoz a képzelet tágas és húsillatú mezején.

Mindehhez, vagyis a nevem körüli akadékoskodáshoz hadd tegyem hozzá, hogy Anna Szergejevna állandóan rózsaszín bidres-bodros szoknyácskában és hatalmas, ugyancsak rózsaszín masnikkal a fejem búbján korzóztat a városban – no de hát ezt maga is láthatja naponta, Agenor Andropovics –, lehetőleg a gazdagok által látogatott helyeken. Mit gondol, hogy érzem magam, amikor ilyen öltözetben hirtelen azt hallom, hogy „Kutuzov, csináld ezt!”... vagy „Kutuzov, ne csináld azt!”...? Ilyen alkalmakkor mindig ellenállhatatlan késztetést érzek, de nevezhetném kényszernek is, hogy egy hátra szaltót csináljak – lazább ismerőseim kifejezésével élve „dobjak egy hátast” –, az mindenesetre tény, hogy ha ezeket a szavakat kiejti a gazdaszszonyom, azonmód csilingelni hallom göndör szőrű keblemen nem-létező kitüntetéseimet. Tudja, Agenor Andropovics, magán sokkal inkább el tudnám képzelni őket. Egy ilyen impozáns termetű hatalmas fekete dög – pardon, helyesbíték: dög – erőtől duzzadó mellkasán sokkal hatásosabban mutatnának. Egy kan Agenoron mennyivel szebb csengésük lenne, mint egy Kutuzovvá erőszakolt szukán.

Micsoda képtelenül hangzó megnyilatkozás lenne asszonyom részéről, ha egy nap ekként kiáltana fel: Kutuzov anya lett!

Hát így vagyok a nevemmel. Eddig hallgattam róla szemérmesen, de ennyi időnek utána már kikívánczik belőlem, már csak azért is, hogy egy baráti kebelnek vallhassam meg ebbéli lelki meghasonlottságomat. No de hagyjuk is. Egészen másról akarok mesélni magának. Tudom persze, hogy a hímek – tartozzanak bármely állatfajhoz – pletykás perszónáknak tartják a nőstényeket, legyenek azok bármilyen rendűek és rangúak, de amit magának akarok elmesélni, Agenor Andropovics, az színtiszta valóság, semmi nincs benne a pletykák beszenyező sarából... Vagy csak kevés...

A közelmúltban, közelebről néhány hónapja messzi tájon jártam asszonyommal, Anna Szergejevnaival. Nyilván magának is feltűnt, hogy

hosszabb ideig nem találkoztunk esti sétáinkon. Ímhol a magyarázat. Azt a helyet úgy hívják, hogy Jalta, és egy nagy víz mellett fekszik. Ott úgy mondják, hogy tenger. Most először történt meg, hogy gazdasszonyom egyedül utazott el valahova. Egészen pontosan most először utazott el valahova. Vagyis egész eddig a lábát sem tette ki Sz.-ből, a városunkból, mert a férjét – akit gazdámnak kellene tekintenem, de nem visz rá a lélek, hisz soha nem törődött velem fikarcnyit sem – ki sem lehet mozdítani innen. Szerelmes a munkájába – fogalmam sincs, mivel foglalkozik – és kora reggeltől késő estig a hivatalában ül. Felesége, Anna Szergejevna csak úgy emlegeti barátnői előtt, hogy: „a lakáj”. Igen furcsa neve van az úrnak; valami olyasmi, hogy Dieteritz... Ezek az embernevek annyira kimondhatatlanok! A nyelvem törlik beléjük.

Az asszonyom majd fele annyi idős, mint a férje. Két éve házasok. (Csak úgy zárójelben jegyzem meg, hogy én hároméves vagyok, és születésemtől fogva asszonyom mellett élek. Még egyetlen napot sem töltöttem nélküle.) Az úr negyven körül lehet, de többet panaszkodik, mint egy vénember. Állandóan különböző nyavalyái vannak. Legutóbb is utánunk kellett volna utaznia Jaltába, hogy hazahozza a feleségét, de ezúttal a szemének lett valami baja, így azután az asszonyom egyedül tért vissza Sz.-be. Vagyis hát velem.

Hanem addig, míg erre sor került, történt egy s más ott a tenger mellett.

Mióta asszonyomat ismerem – vagyis három éve, azaz születésem óta, amint említettem volt az imént –, a férjén kívül nem került közel hozzá más férfi. Egészen a jaltai utazásig.

Mi ott kettesben naponta végigsétáltunk a tengerparton, mely az évnek ebben a szakában meglehetősen népes, mondhatni hemzseg az üdülni, pihenni vágyóktól. Valahányszor elvonultunk a többiek előtt, mindig hallottam a suttogást: „Ott megy a kutyás hölgy...” Ez a diszkriminatív megnyilvánulás esetről esetre felháborított. Mi az, hogy „a kutyás hölgy”? Miért nem azt mondták, hogy „ott megy a hölgyes kutya”? Na persze, minden csak nézőpont kérdése. Így például mind a mai napig nem eldöntött kérdés – akadémikus vitának is nevezhetnék –, vajon a kutya van-e elől vagy a farka hátul. Az ostoba embereknek inkább ezen kellene gondolkodniuk, nem olyan légből kapott, minden gyakorlati vonatkozást nélkülöző bölcsekedéssel tölteni az időt, miszerint a tyúk volt előbb vagy a tojás. Nem mindegy? Mindkettőt meg kell enni és pássz!

Na szóval, naponta sétálgattunk a tengerparton, estefelé pedig beültünk a szálloda kertjébe, ahol Anna Szergejevna mindig ugyanannál az asztalnál foglalt helyet, hogy magányosan unatkozzon.

Néhány napja már ott tartózkodtunk a szállodában, s minden este a kertben ültünk, hogy unalmunk még nagyobb hangsúlyt kapjon az eseménytelenség folytán. Jómagam is unatkoztam, ugyanis az a furcsa helyzet állt elő – még említeni is különös! –, hogy a szállodában az idő tájt rajtam kívül nem volt másik eb. Mi több, a környéken sem, tehát senkivel nem tudtam megosztani friss élményeimet. Mintha elátkoztak volna, olyan egyedül voltam, akár a farkam. Itthon Sz.-ben minden sarokra legalább két kutya jut, ott pedig egy hosszú partszakaszon én voltam az egyedüli. Sosem utáltam annyira, hogy kuriózum vagyok. Merthogy addig nem is voltam.

Nemcsak mi ücsörögtünk azonban unalomba fulladva a kertben, hanem a szomszéd asztalnál egy férfi is, aki pár nap után valamiféle indíttatást érezhetett, hogy kikezdjen velem. Akkor legalábbis így gondoltam. Hívogatott, mutogatott, füttyögetett, csalogatott, ám amikor elindultam volna feléje, ujjával hirtelen megfenyegetett. Még kétszer próbálkoztam, de mindkétszer ugyanaz volt a reakciója, mire feladtam a közeledési kísérletet és visszavonultam. Elképzelni sem tudtam, mit akar voltaképpen.

Aztán hamarosan rájöttem – én kis naiv! –, hogy mindenféle idétlen próbálkozása csak figyelemfelhívás volt... Csakhogy nem az enyémet akarta felhívni, hanem Anna Szergejevnaét. Rajtam keresztül akart ismerkedni, én csupán a csali voltam. Mondanom sem kell, attól fogva, hogy erre rájöttem, mélységes megvetést éreztem iránta, és soha többé nem volt képes cizellált eb-lelkemben helyrehozni a csalódás okozta pusztítást. Dögöljön meg!

Végül aztán – mintha én ott sem lettem volna, szinte a fejem fölött vagy a hátam mögött, ahogy tetszik – sikerült megismerkednie a gazdasszonyommal. Először csak átbeszéltek egymáshoz egyik asztaltól a másikig. Közösen fínyálták a hely unalmasságát, de ezen hamar túltették magukat. Hamarosan összebútoroztak a mi asztalunknál (mi ezt összeólaszásnak hívjuk), s attól a naptól kezdetüket vették a mindennapos közös séták – hármasban.

Egy héttel megismerkedésünk után a szokásos esti sétánkat követően a férfi is velünk együtt jött fel a szobánkba. Hát én még olyat nem láttam, mint ami ott történt. Otthon Sz.-ben lefekvés előtt engem be szoktak rakni az én kis szobámba, ahol a fekvőhelyem és a tálkáim vannak arra az esetre, ha enni vagy inni akarnék, vagy ha netán álmatlanság gyötörne. Tény és való, minden ajtó tárva-nyitva áll nálunk, nem gond tehát egyik szobából átszisszolni egy másikba. Néha a hálószobába is be-betévedek, de csak az „elvéte” kategóriába sorolható ritka alkalmakkor, mikor is némi aktivitást

vélek felfedezni asszonyom és a „lakáj” címzetű úr között. Eddig fogalmam sem volt, mi folyik ott férfi és nő között a nyakig felhúzott paplan alatt.

Hát itt végre megláthattam. De nagyon különös volt. Nem tudom, maga mennyire jártas ezekben a dolgokban, Agenor Andropovics, nem is akarok indiszkrét lenni, ezért csupán saját tapasztalataimról adok számot. Az első, ami feltűnt, hogy az emberek nem úgy csinálják, mint mi. Bármennyire elit környékről származom is, azért már eddig is láttam egyet s mást, és nem vagyok sem annyira naiv, sem annyira tájékozatlan, hogy ne tudjam, mi mit jelent. Ha *azt* nem csinálnák, kihalna a kutyanezetség.

Drága anyám, aki maga is fajtatiszta spicc volt (atyám hasonlóképpen), többször figyelmeztetett, hogy mindenki csakis saját fajtájával lépjen *párzós kapcsolatra*, másként elkorcsosul a kutyaság.

No szóval, ott Jaltában végre *azt* is megláthattam, hogyan lépnek az emberek ama bizonyos párzós kapcsolatra. Egészen különös volt, sőt humoros, olyannyira, hogy időnként hangosan fel kellett vonítanom a nevetéstől, néha már a nyüszítésbe átcsapó vihogástól.

Az egész cécó azzal kezdődött, hogy amint felértünk szállodai szobánkba, azok ketten egymásnak estek, mintha egyik a másikat fel akarná falni. A falásból aztán nem lett semmi, csak sóhajok és cuppogások, mint mikor egy szimpatikus velős csont kerül a mancsaink közé.

Azután következett csak a haddelhadd. Ezt feltétlenül el kell mesélnem magának, Agenor Andropovics, még ha közben többször el is pirulok a fehér bundám alatt neveltetésemből kifolyólag. Kérem, nézze el nekem ezt az asszonyi – pardon, kisasszonyi – szemérmes érzékenységet.

Rólam tudomást sem véve kezdték meghámozni egymást. Olyan nevetéses volt az egész, hogy én a hátamon fetrengtem, négy lábammal az ég felé, elképzeltem ugyanis, mi lenne, ha a kutyáknak minden ilyen *alkalommal* csupaszra kellene nyiratkozniuk.

Mikor már mindketten pőrék voltak, akkor derült ki, hogy a ruha alatt tulajdonképpen ugyanolyan szőrösek, mint mi. Vagy majdnem. Legalábbis a férfi. A csoda gondolta volna. De akkor minek hordanak nyakig begombolt ruhát? Az embereknel semmi sem logikus. De ezt már rég megszoktuk.

Azt vártam, hogy a férfi majd az asszonyom mögé kerül, hogy hátulról *illette* meg, ahogy az a mi fajunknál szokás. De nem így lett, hanem az asszonyom a hátára hanyatlott – az ágyon természetesen –, a férfi pedig elterült rajta. Mint szaftba mártott kenyérszeleten a sült hús. Megpróbáltam magunkat, kutyákat elképzelni ebben a pozitívában, de akkor már berekedve vonyítottam, mert a kacagáshoz nem maradt több hangom.

Maga a látvány sem volt utolsó. A férfi hátsója ugyanis olyan szőrös volt, hogy egy uszkár megirigyelhette volna. S miközben le-föl mozgott, úgy hatott, mint földrengéskor két gazzal sűrűn benőtt domb.

Végre nagy nyögések és sikongatások közepette abbahagyták az üzeke-dést. Nálunk legalábbis ezt így hívják. Mikor láttam, hogy kezdenek feltápáskodni, a lehető leglaposabban lapultam a padlóra és úgy tettem, mintha mélyen aludnék, nehogy észrevegyék, amint figyelem őket, s legközelebb kizárjanak az ajtó elé. Ámde mit ad az ég, albérlőim, a bolhák közben úgy döntöttek – ki tudja, miért éppen ezt az időpontot választották? –, hogy zsinatot tartanak hasam aljszőrzetében, ami engem – a pillanatnyi helyzet komolysága ellenére – eufórikus vakaródzásra készítetett, ám szerencsémre az üzekedésből ocsúdók ezt a teljes érdektelenség megnyilvánulásaként értelmezték. Megmenekültem a kizárattatástól.

Attól fogva ennek a nemek közti hajcihőnek voltam kitéve minden esti séta után. Eleinte zavart a dolog, később megszoktam, ám legvégül meg kellett állapítanom, hogy ez a bizonyos izé roppant jó hatással van asszonyomra. Mióta ismerem, állandóan molyette bánat illata volt. Vagy inkább szaga. Ezt nem tudom érthetőbben elmagyarázni magának, Agenor Andropovics, ezt érezni kell. Alapjában véve elég kellemetlen szag, ugyanakkor szánakozásra serkenti azt, aki érzi. Mármost szagolja. Szerintem az emberek fogalmuk sincs, hogy ilyen szag létezik. Ahogy kismillió egyéb szagról és illatról sincs tudomásuk, ami a mi, kutyák számára, hogy úgy mondjam, kimondottan szignifikáns.

Nos, az a bizonyos molyette bánat-illat annyira jellegzetes, hogy érzékeny kutyáorrom még a naftalin undorító szagát is melléképzelte, hozzáérezte. Mióta viszont Jaltában megismerkedett az uszkárszőrös hátsójú úrral, merőben új, eladdig ismeretlen illatok és szagok kezdtek áradni a testéből. Ezeket az új orrélményeket félreérthetetlenül úgy lehetett értelmezni, mint hamarosan bekövetkező változás előjeleit. Azt egyelőre még nem lehetett tudni, milyen irányú és minő intenzitású lesz mindez.

Az említett szagok közt legerősebb volt az asszonyiségé. Nem hinném, hogy ennél pontosabb, jobban illő szó található erre az állapotra. Leginkább a tüzelő szukák illatához tudnám hasonlítani, s nyilván nem is tévedek nagyot, hiszen a két állapot feltétlenül rokon. Mármost az én meglehetősen hézagos illetén ismereteim szerint. Ez a kellemetlennek egyáltalán nem nevezhető szag – alapos megfigyelés eredményeként mon-

dom – mindig akkor erősödött fel asszonyomban, amikor az uszkárszörös közelített.

Másik, szintén ideköthető orrélmény a boldogság illata volt. Ez a fiatal asszonyi bőr pórusaiból áradt, s leginkább természetesen akkor érződött, amikor asszonyom testét nem fődte ruha. És ez nem ritkán fordult elő azon időszak alatt, amit Jaltában töltöttünk.

Egy nap azután Anna Szergejevna férjétől levél érkezett, melyben az állt, hogy az úr – a „lakáj” címzetű úr – a legújabb szembaja miatt képtelen az utazásra, ezért arra kéri hitvesét, hogy egyedül tegye meg hazafelé az utat – de haladéktalanul.

Véget ért tehát a nagy románc asszonyom és az uszkárszörös hátsójú férfi között. Legalábbis azt hittem. Sajnálatos módon szinte azonnal csökkenni kezdett a boldogság-illat intenzitása. Készültünk a visszaútra. Az indulás pillanatában az asszonyiség szaga is egyszerűen elapadt. Asszonyom testén bezárult valami.

Magát elnézve szinte biztos vagyok benne, Agenor Andropovics, hogy szakavatott ismerője a kutyanemzetségnek, s ezáltal az egyes kutyafajtáknak is. Következésképpen feltételezem, rólam is pontosan tudja, hogy a pomerániai spiccek fajtájához tartozom. Mint ismert, ez a fajta három éves korára bontakozik ki teljes szépségében. Úgy nézzen tehát rám, hogy most vagyok legteljesebb szépségemben. Ugye megengedi ezt a bizalmaskodást egy régi barátoknak?

Kicsi termetünk miatt közkedvelt szobakutyák vagyunk. Annyira persze nem vagyunk aprók, mint azok a nevenséges ölebek. Egyik-másiknál még egy macska is nagyobb. Micsoda elkorcsosulás! Őseinket a történelmi idők spicc típusú kutyái között kell keresni. Többféle színben pompázunk, de úgy vettem észre néhány fajtatársam ismeretében, hogy az enyém, vagyis a tiszta fehér a legkedveltebb. Állítják – no persze megint az emberek! –, hogy leginkább a rókákra hasonlít a pofánk, habár a pomerániai fajta már laposabb orrú, nem olyan hegyes, mint a ravaszdiaké. Fülünk viszont hasonlóképpen hegyes. Legfőbb ékességünk a zászlóként magasra meredő, hosszú szőrű, lengő farkunk.

Közeli rokonságban vagyunk a csau-csaukkal és a finn spiccekkal.

Ennek kapcsán hadd mesélem el, hogy volt egy nagyon kedves néhai barátom. Gyönyörű vörös bundájú csau-csau volt. A szomszédunkban lakott és Eriknek hívták. Azért beszélek róla így, mert már átköltözött a boldogabb kolbász- és húsmezőkre. Békés, jámbor jószág volt és igaz barát. Esténként gyakran találkoztunk a közeli parkban, akárcsak mostanában magával,

Agenor Andropovics, ahol kivételesen én is póráz nélkül szabadon szabadgálhattam. Erik mindig a sarkamban volt, s néha nagyokat röffentett a boldogságtól, hogy velem játszhat. Soha olyan biztonságban nem éreztem magam, mint ővele. Olyan volt, mint egy kedves testőr. Sőt, egy kedves testvér. Tudtam, hogy minden veszélytől megvédene. Nagyon megsirattam, mikor itt hagyott bennünket. Hónapokig üres volt a világ nélküle.

Amikor visszautaztunk Sz.-be, asszonyom, Anna Szergejevna egyszerűen megváltozott. Ahogy imént említettem már, azok a bizonyos, kizárólag jaltai tartózkodásunkra jellemző szagok és illatok eltűntek, akár egy szép álmom. Anna Szergejevna egyébként is csendes lényé álmódózó lett, merengő, mintha egy másik világban élne. Naphosszat elüldögélt az ablaknál hintaszékében, ölében egy nyitott könyvvel, amelyből soha nem olvasott. A szobalány sokszor érintetlenül vitte ki a tálcát hol az ebédvel, hol a vacsorával. Én minden alkalommal nagyokat nyelve lestem ezt a pazarlást. Különböző módon elkészített húsételek lapultak vagy éppen tornyosultak a tányéron. Nem állítom, hogy éheztek, de az ritkán fordul elő, hogy degeszre tömhetem a hasamat. Asszonyom ugyanis vigyáz az alakomra, mondván, egy szobakutyának is mértéktartónak kell lennie, akárcsak gazdájának. Ilyenkor azért bántam, hogy szobakutya vagyok.

A „lakáj” címzetű úr semmit nem vett észre felesége újfajta viselkedéséből. Elfoglaltságai és legkülönfélébb nyavalyái, betegségei, vélt vagy valós testi panaszai annyira lekötötték, hogy feleségére már nem jutott a figyelméből.

Fogalmam sincs, mi történt (vagy mi nem történt) közöttük, de annyi tény, hogy hazatértünk óta nem tapasztaltam aktivitást hálószobájukban a nyakig felhúzott paplan alatt.

Egyik este egy megváltozott, szinte kicserélt Anna Szergejevna tért haza a színházból. Az első, amit megéreztem rajta, az a bizonyos jaltai boldogság-illat volt, amit már-már feledtem is. Mindjárt tudtam, hogy valami jelentős dolog történt asszonyommal. Ám ez annyira titok volt, hogy még nekem sem beszélt róla. A rejtély akkor oldódott meg, mikor hamarosan ismét utaztunk. Az új helyet azonban nem Jaltának hívták (már reménykedtem, hogy oda megyünk vissza, noha elég unalmas volt, ahogy említettem), hanem Moszkvának, és sokkal nagyobb volt annál a másikinál. A mienkénél meg még sokszorosan nagyobb.

És megint találkoztunk az uszkárszörös hátsójú férfival, akit amúgy Gurov-nak hívtak, de asszonyom sosem szólította ezen a néven. Nagy ritkán Dmitrij

Dmitricsnek nevezte. (Ennek kiejtése szinte meghaladja képességeimet.) A Gurov közelebb áll hozzám, sokkal könnyebb kiugatni, mint azt a másikat. Ugye mi tudjuk, hogy az állatok – így a kutyák is – csak a rövid neveket, rövid vezényszavakat tudják megjegyezni. Előbb említettem ugyan Anasztáziát, de azért óvjon ég a fenséggyalázástól. Akkor már inkább a Kutuzov.

Tehát ők ketten ismét találkoztak, mégpedig nyilván az uszkárszörös hátsójú férfi lakásán, mert igen otthonosan mozgott benne. Szerencsére többé nem kellett nézmem a szörös hátsóját, mert ott is több szoba van, s én sürgősen megkerestem a legtávolabbit.

Moszkvai élményeimnek szinte se szeri, se száma. Ha nem untatom velük magát, Agenor Andropovics, sorra elmesélem őket. Kérem, feltétlenül szóljon, ha távoznia kell, nem szeretném, ha szavaimat maradásra kényszerítő eszköznek érezné.

Azon túl, hogy vendéglátónk és asszonyom miatt sok időt töltöttünk a szállodában, természetesen arra is bőven adódott lehetőség, hogy a városban sétáljunk, ahol is roppant figyelemreméltó tapasztalatokat szereztem.

Egyik ilyen az volt, hogy amíg otthon, Sz.-ben a kutyák többsége többnyire válogatás nélkül gyülekezhetett össze közös játékokra a parkban (ugyancsak többnyire póráz nélkül – néhány esetet, mint pl. engem is kivéve), Moszkvában a kutyák gazdái szigorúan ügyelnek kutyáikra. Nem engedik őket szabadon, így azután nem is rendezhetnek futóversenyt, mint a mieink, akik boldog csaholással száguldozzák végig a park leghosszabb sétányát, hogy a végén valamennyien nyelvlógatva-lihegve örvendjenek a nagyszerű futásnak. De hát ezt maga is ismeri, Agenor Andropovics, mint ezeknek a versenyeknek gyakori győztese. Nálunk még az is csodálatos, hogy méretkülönbségekre való tekintet nélkül folynak ezek a futóversenyek, még akkor is, ha a nagyobb termetű, hosszú lábú kutyák kétségtelen előnyt élveznek a kisebb termetűekkel szemben. Mégsem zavar senkit.

Ott Moszkvában úgy vigyáz mindenki a saját ebére, mint börtönőr a rabjára. Szörnyen sokat adnak a fajtatisztaságra. Azt az ebet, amelyik póráz nélkül csatangol – legyen rajta bármilyen ékes nyakörv –, gazdátlanak tekintik és elüldözik a többiek közül. Főleg ha a tüzelés jeleit tapasztalják nála. Ilyenkor veszélyes közellenséggé válik a kutya gazdák szemében, aki ellen közös erővel kell fellépni.

Undorító szokás. Akit egyszer így elzavarnak, az többé nem tér vissza abba a kutyaközösségbe. Ez a mi fajtánk önérzete.

Anna Szergejevna otthon azt mondta a „lakáj” címzetű úrnak, vagyis férj-urának, hogy orvosi vizsgálatok és kezelések miatt kell rendszeresen Moszkvába járnia, amit a „lakáj” címzetű úr láthatólag közömbösen vett tudomásul. Az ő élete voltaképpen semmit nem módosult ezáltal; valószínűleg este sem vette észre, hogy felesége nélkül tér nyugovóra.

Anna Szergejevna-nak viszont egyáltalán nem volt mindegy a maga húsz-huszonegynéhány évével, hogy egyedül, magányosan fekszik-e le, vagy van mellette egy üzekedésre kapható kan társ... bocsánat... férfi társ. Hiába, fiatal test megköveteli a magáét. Meg a másét.

Ez persze nem volt mindig így, hiszen a „lakáj” címzetű úr mellett az évek folyamán hozzászokott a nélkülözéshez. Ama néhány alkalom, amikor férj-urának alteste emlékeztette tulajdonosát, hogy jó az asszony a háznál – amit én a nyakig érő paplan ütemes hullámzásáról ismertem fel –, nos, ezek az alkalmak Anna asszony számára inkább az „eltúrt” üzekedéseket jelentették, mert sosem adott ki olyan hangokat, amelyeneket Jaltában a szállodaszobánkban hallottam tőle, mikor az uszkárszörös hátsójú Gurovval volt együtt.

Ebből arra a következtetésre jutottam, hogy az embereknek, vagyis hát a nőknek nem mindegy, ki akar velük üzekedni. Nálunk ez egyszerűbb: ha megtetszik a bennünket kerülgető kan szaga, ha fel tud minket izgatni a szolgatása és az udvarló körbe-körbekingelése, szabad az út a pázros kapcsolathoz. És amikor már mindketten kellően elveszítettük a fejünket, ugyan kinek van kedve – egyáltalán, kinek jut eszébe! – törődni a pedigré tisztaságával? Azért vannak a gazdik, hogy ők vigyázzanak rá.

Nem meséltem még magának lenyűgöző moszkvai orrélményeimről, Agenor Andropovics. Egészen addig, míg személyesen nem tapasztaltam, elképzelni sem tudtam, hogy ekkora különbségek vannak városok szag- és illatvilága között.

Az ottani parkokban (természetesen szigorú gazdasszonyi és vendéglátói kísérettel) tett kirándulásaim alkalmával figyeltem föl a jellegzetes moszkvai parkszagokra és illatokra. A virágágyak duzzadnak a szebbnél szebb, orrot és szemet gyönyörködtető virágerdőktől. A rózsák piros és fehér illata lebegve vegyül el a szemre jellegtelen rezeda összetéveszthetetlen erős aromájával, amibe számtalan egyéb virág és növény is elegyíti a saját jellegzetes kipárolgását.

Merthogy eddig még csak a virágokról és növényekről beszéltem s nem szóltam a parkokban itt-ott álldogáló peccsenye- és kolbászsütő bódékról, az

ivókioszkokról, ahonnan a szag- és illatfelhők egészen más együttese támadja az érzékeny szaglószerveket.

Amikor pedig a hosszú séta utolsó szakaszán hazafelé tartunk, a házakból kiáradó szagminták ugyancsak próbára teszik az orrot. Megfigyeltem, hogy Moszkvában lényegesen zsírszegényebbek az ételszagok, mint nálunk. Több viszont bennük a különböző zöldség és fűszer.

S mindezt betetőzi az a hatalmas folyamként hömpölygő embertömeg. Mert eme tömeg minden egyes egyedének saját egyéni szaga van, olyannyira, hogy bárkit ki tudnánk választani ebből a gomolyból egyetlen ruhadarabjának megszaglása alapján.

Szó szerint bele lehet szédülni és fáradni a töménytelen látnivalóba és szimatolnivalóba. Egy-egy ilyen hosszú séta után kimerülten nyúlok el szállodai szobánk padlóján, s már a vacsorára sem tudok gondolni háborgó gyomor nélkül.

Amíg az asszonyom meg nem ismerte azt a Gurovot, annyira társtalan volt, hogy mindig nekem mesélt az életéről. A legintimebb dolgok egy részét is megosztotta velem. Például megsúgta, hogy nehezen viseli a „fűtési szezont”, vagyis azt, amit mi egymás között tüzelésnek nevezünk. Vagy ahogy a népnyelv mondja: mikor alánk fűtenek a kanok. (Érdekes, de nekik – vagyis a nőknek – van egy másik időszakuk is, amikor éppen hogy nem tüzelnek. Sőt! Ilyenkor hordják ki a hamut a kazánból.) A „fűtési szezont” egyébiránt én is rosszul tűröm, kiváltképp tavasszal, amikor emeletes kutyákkal vannak tele a parkok, mert ilyenkor asszonyom még a szokásosnál is rövidebb pórázon tart, nehogy engedjek a szív szavának.

Ő ezzel szemben szívesen *fűtene*; nála viszont az a baj, hogy hiányzik a fűtő. Pontosabban hiányzott, míg az az uszkárszörös hátsójú Gurov meg nem jelent az életünkben. Állíthatom, hogy nagyon jó hallgatóság vagyok. Nyilván el sem tudja képzelni, Agenor Andropovics, hogy én hosszabb időn keresztül képes vagyok hallgatni is, hiszen most is egyfolytában jár a szám. Márpedig igenis tudok. Soha nem kérdezek közbe, nem szólok bele az általa mondottakba, sosem szakítom félbe még egy közbevakantással sem. Bizalmát iparkodom azáltal meghálálni, hogy teljes igyekezetemmel okosan nézek rá, mint aki minden szavát issza.

Mennél többet mesélt, annál többet véltem megtudni szerencsétlen házasságáról. Első pillanattól világos volt, hogy nem szereti a férjét. Őszintén szólva nincs is rajta mit szeretni. Undorító orrirritációt okoz. Minden

pórusából dohos aktaszagot áraszt, fogai csámpások és förtelmes bűz dől a szájából. Minden bizonytalansággal. Oldalszakállat visel, legalábbis ő annak tartja azt a néhány, egymástól nagy távolságokban nőző szőrszálát, ami gondozatlan külsejét még kedvezőtlenebbé teszi. Olyan, akár egy vedlett sündisznó.

Savószínű szemével sose néz arra, akivel beszél. Termetre magas lenne, de állandóan vállai közé húzott, előrebukó fejjel jár, amitől sokkal alacsonyabbnak és öregebbnek látszik a koránál. Feje búbján kis tar folt díszlik, ajka körül pedig állandóan valamilyen édeskés mosoly játszadozik, amitől a kutyának háborog a bendője.

Egészében véve gusztustalan – de nyugodtan akár undorítóknak is nevezhető – figura. Teljesen érthetetlen, hogyan tudott asszonyom hozzámenni ilyen emberhez. Vagyis hát elmagyarázta, mikor magáról mesélt, hogy annak idején az apja nehéz anyagi helyzetbe került, amiből az idősebb Diederitz segítette ki, s Annának ezért hálaképpen feleségül kellett mennie a fiához, ahhoz az aktakukachoz. Másként az a rakás szerencsétlenség, amilyen nyámnilya és élheterlen, biztosan nem talált volna feleséget magának.

Mivel az esküvőjük idején már egyéves voltam, ítélőképes elmével élhettem át asszonyom kálváriáját. Annyi könnyet egész addigi életemben nem láttam, amennyit ő a zsebkendőjébe csurgatott. Bármennyire is sajnáltam – és bármennyire irtóztam a férjétől –, noha a szívem szakadt meg érte, semmit nem tehettem, hogy ettől a rettegett házasságtól megmentsem.

Moszkvában minden alkalommal külön gyönyörűséget okoznak a hangok. Még jó, hogy fülünk érzékenysége folytán az egymáshoz közeli árnyalatokat is el tudjuk különíteni. Hát itt aztán van is mit! Madárdaltól a legdurvább, legfülsértőbb zajig mindennel találkozhatni.

Számomra a közlekedés hangjai a legizgalmasabbak. Elsőként mindjárt hadd említsem a rendőrsípot. Ilyet itt nálunk nem hallani. Ez olyasféle síp, amit például a kutyák idomításánál is használnak, csak hogy ott a rendőrök embereket idomítanak vele olyan helyeken, ahol több utca találkozik. A rendőrsíp szava nem tartozik a kellemes hangok közé, viszont elválaszthatatlan tartozéka az élénk közlekedésnek.

Sokkal kellemesebbek a különféle kerekek által keltett zörejek. A moszkvai utcák macskakövein kimondottan változatos dallamok fakadnak fel: másként szól a fiáker kereke, megint másként a konflisé. A vékony abroncsok magasabb, a vastagok mélyebb hangot adnak. A kövezet hézagainak

szélessége és távolsága ezerféle variációra ad lehetőséget ütem, hangmagasság és tartam terén. A súlyos, árukkal megrakott lassú szekerek adják mindehhez a mély kíséretet, míg a fürge hintókerek szapora kerepelése a magas szólót. A különböző szólamok ugyanúgy előzgetik egymást, ahogy a valóságban a suhanó hintó a cammogó tehervivőt.

Az emberek mindezt elintézik azzal, hogy amit hallanak, az közönséges kerézkörgés.

Ugyanez igaz a patazajokra is. Ami ugyanis kutyafülem számára a hangzatok csimborasszója, az a lópatkók koppanása a kövezeten. Természetesen nem tudhatom, Agenor Andropovics, milyen személyes tapasztalatai vannak magának ezen a téren, csupán a magaméit összegezhetem.

Azzal a kirívó esettel kezdeném, amikor a ló valamelyik patkója hiányzik. Ilyenkor a három ép patkó zenéjébe mélyen kongó dobként puffan bele a vasalatlan pata amolyan sánta kíséretképpen. Ez a hang nagyon-nagyon szomorú.

A patkók muzsikájáról amúgy órákat lehetne lelkendezni. Más a zenéje egyetlen ló lépteinek, megint más kettőének vagy többének. Egy ló esetében a léptek valamiféle harmóniát mutatnak. A lovak számának növekedésével nő a paták száma is, és az általuk keltett összhangzat olykor szavakkal kifejezhetetlen érzéseket kelt; nem egyszer föl-le hullámzó gyönyör-borzongást érzek a hátamon.

Ha pedig bent vagyok a forgalom közepében, a két fülem egyszerre három-négyfelé is fülel, hogy a bőséggel áradó nesz-zörej-zaj-lárma-kavalkád-ból a legcsiklandósabb hangokat szűrje ki.

Anna Szergejevna egyetlen pillanatig sem volt boldog a férje mellett. Sok mindenről mesélt nekem, de arról soha, mi történik köztük a hálószobában. Én meg gyűlöltem bemenni oda, főleg ha már lefeküdtek. A „lakájnak” irdatlanul izzad a lába, amit napközben a cipője jól-rosszul palástol, de amint kibújt belőle, elementáris hullámokban dől ki a semmivel össze nem téveszthető, a legerősebb gyomrot is öklendezésre készítő bűz.

Hogy ezt az én drága asszonyom hogyan képes már harmadik éve nap mint nap elviselni, felfoghatatlan.

Bezzeg az a Gurov! Az olyan tiszta, mintha egész napját a népfürdőben töltené. Amint mondtam, őt sem szeretem – mármint a velem való suta kapcsolatteremtési kísérlete okán –, de hogy talpig nett és ápolt, azt senki nem vonhatja kétségbe. Igaz, a pantallója szárának van némi porszaga, de

én ezt a hosszú sétákon fölszedett pornak tulajdonítom. Felöltője egyszerre áraszt kölni-illatot és szivarfüstszagot, ám ez a keverék korántsem kellemetlen. Levendulakölnit használ és finom dohányból készült szivart szív. Ebben is jó ízlés mutatkozik meg.

Ennek az embernek még a gatyája is rokonszenvet keltő szimmantású, ami – valljuk be őszintén – rendeltetésénél fogva nem feltétlen velejárója egy ilyen ruhadarabnak. Hogy hogyan csinálja, kész rejtély, de így van. Nekem elhiheti, Agenor Andropovics.

Mostanában tehát meglehetősen gyakran utazgatunk Moszkva és Sz. között. Úgy nagyjából havi rendszerességgel. Az a tiszta gatyájú és uszkárszőrös hátsójú Gurov mindig vár bennünket a pályaudvaron, s fiákerrel visz a szokásos szállodához, ahol kivétel nélkül mindig ugyanazt a szobát kapjuk.

Gondolom, két ott lakásunk között mások is laknak abban a szobában, mégis félreérthetetlenül és összetéveszthetetlenül felismerem a mi saját illatainkat és szagainkat. Mintha beleivódtak volna a falakba, a padlóba, a szőnyegbe, a bútorkárpitba, a függönyökbe. És minden találkozásunkkor ismerősként köszöntenek.

Amíg Moszkvában időzünk, az a Gurov egyfolytában velünk van, pedig állítólag neki is van saját családja. Legalábbis így vettem ki többször a beszélgetésekből, de ők sem élnek jól a feleségével, ahogy az asszonyom sem a férjével. Náluk az asszony a parancsnok, az uszkárszőrös hátsójú Gurov pedig nyög a felesége igája alatt. A gyerekeit szereti, de az kevés, hogy összetartsa a családot.

Hogy ezek ketten – mármint az én asszonyom és az uszkárszőrös – megnyit tudnak panaszkodni egymásnak, hát az valami hihetetlen. És az egymás vigasztalása mindig édes. (Csak furcsa szagokkal jár.)

Mostanában gyakran beszélgetnek mindenféle reménybeli változásokról. Mindkét részről. Talán közösen terveznek valamit. Mondhatnám, áldásom rájuk, ha nem égne bennem olthatatlan és feloldhatatlan neheztelés az uszkárszőrös hátsójú és illatos gatyájú Gurov iránt.

Mindennek ellenére kíváncsian várom, milyen új orr-, fül- és szívbéli élményeket tartogat a jövő.

© Fortepan, Konok Tamás id., 1942